

Голові разової спеціалізованої вченої ради
(спеціальність 061 Журналістика) у
Сумському державному університеті,
доктору наук із соціальних комунікацій,
професору кафедри журналістики та
філології
Садівничому Володимирі Олексійовичу

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата наук із соціальних комунікацій, доцента,
доцента кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету
Ковальової Тетяни Вікторівни
на дисертаційне дослідження
Кривки Елеонори Тиберіївни
«Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика,
формат, контент»,
подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань
06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика**

Дисертаційне дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни «Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент», подане до захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 06 Журналістика за спеціальністю 061 Журналістика в Сумському державному університеті спрямоване на розв'язання комплексної проблеми щодо жанровокомпозиційних особливостей, контентного наповнення, інтракомпозиційної інтермедіальності сучасних тревел-медіатекстів, закономірностей прояву і реалізації авторських інтенцій. Усебічний аналіз дослідження уможливорює зробити комплексний висновок щодо актуальності роботи, ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, достовірності та значущості отриманих результатів, наукової новизни, теоретичної і практичної цінності, надати загальну оцінку дисертації.

Ступінь актуальності теми дослідження.

Стрімка діджиталізація інформації сьогодні сприяє появі значної кількості конвергентних медіа, що зумовлює необхідність переосмислення

форматів подання медіапродуктів – текстових, звукових, графічних, зокрема їх цифровізацію. Цей процес спонукає працівників медіа індустрії до активного пошуку нових підходів до роботи з фактами, технологій привертання читацької уваги, нових механізмів і форм текстотворення.

Цікавим з точки зору вивчення підходів до представлення гетерогенної інформації в цифровому інформаційному просторі є досвід кросмедійних видань – творення різножанрових сучасних медіатекстів, які мають свою специфіку і відповідають запитам сьогоденного реципієнта, якому притаманне кліпове мислення. У розрізі означених викликів важливим є орієнтація зазначених видань на медіапродукти, які, якісно вирізняючись із-поміж традиційних текстових матеріалів, надають читачеві не лише вербальну інформацію, але й впливають на рівень емоцій і відчуттів. Про що дисертантка зазначає своїй роботі: «У контексті вивчення сучасного тексту варто вказати на вплив конвергентних редакцій, де і твориться мультимедійний продукт, як нова жанрова одиниця» (с. 16). Саме це пояснює тісний зв'язок функціонування конвергентних видань із сучасним тревел-медіатекстом.

Отже, тема дисертаційного дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни є актуальною і затребуваною.

Новизна, достовірність та ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дослідженні.

Наукова новизна дисертаційного дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни має переконливий характер. Дисертанткою вперше обумовлено співвіднесеність запитів сучасного споживача інформації із авторською інтерпретацією фактів і транслюванням концепту «подорож». Авторка окреслила і застосувала поняття сучасного тревел-медіатексту як унікальної жанрової одиниці, репрезентованої в цифровому форматі. Визначила структурну гетерогенність, запропонувала і апробувала класифікацію сучасних тревел-медіатекстів за тематичним наповненням та формами інтракомпозиційної інтермедіальності, схарактеризувала види вербальної та візуальної комунікації з читачем. Окрім того, заслуговує на увагу

застосований комплексний підхід до вивчення видів прояву авторських інтенцій в сучасних тревел-медіатекстах. Грунтуючись на напрацюваннях українських та іноземних дослідників, котрі вивчали медіатексти та їх специфіку представлення в різних типах видань, дисертанткою удосконалено теоретико-методологічні критерії вивчення різномірної жанрової структури медіаповідомлень; набуло подальшого розвитку дослідження ролі соціокультурного, туристичного, рекламного, іміджевого дискурсів в сучасному тревел-медіатексті.

Цінність дослідження визначається опрацюванням теоретико-методологічного підґрунтя, що налічує понад 210 праць українських та закордонних дослідників. Вражає емпірична складова, адже детально проаналізовано 578 тревел-медіатекстів, оприлюднених на досліджуваній платформі.

Визначаючи сюжетно-композиційну своєрідність сучасного тревел-медіатексту, дисертантка звертає увагу на відкритість тексту відкритість тексту на змістово-смісловому, сюжетно-композиційному і знаковому рівнях, водночас дозволило означити сучасний тревел-медіатекст як модель, для якої характерною є масмедійна інтертекстуальність у широкому розумінні терміна. Змістовний аналіз досліджуваних текстів дозволив Кривці Елеонорі Тиберіївни довести приналежність сучасного тревел-медіатексту до метажанрової одиниці – особливої форми репрезентації подорожі, і розглядати його як єдність окремих жанрових елементів. Також зазначити, що ключову особливість досліджуваного сучасного медіапродукту становить поєднання вербального, візуального, аудіотексту і авторське осмислення та втручання на користь реципієнта.

Цікавим можемо вважати висновок щодо географічного охоплення простору та періодизація такого різномірною континентального та регіонального охоплення мандрівниками досліджуваного простору, визначено причини вибору цієї гетерогенності. Це зокрема, дозволило дисертантці

виокремити тематичні групи сучасних тревел-медіатекстів та визначити кількісні показники щодо представлення вузьких проблемно-тематичних груп.

Розглядаючи тревел-медіатексти як інтермедіальну модель, Елеонора Тиберіївна демонструє інтракомпозиційні зв'язки, що проявляються у двох формах: мультимедіальність та інтермедіальне покликання, і підкреслює відмінність досліджуваної жанрової одиниці, що полягає в єдності будь-якого мультимедіа, зокрема вербального тексту, образотворчого та фотомистецтва, інфографіки, відео, анімації, звука тощо.

Вагомим є дослідження різноманітності медіаповідомлення з концептом «подорож», що обумовило можливість констатувати, що сучасний тревел-медіатекст взяв на себе функцію не лише інформувати про мандрівку, а й візуалізувати її, тим самим емоційно вражати читача, захоплювати його увагу, що є важливий компонент досліджуваного тексту. На основі проведеного аналізу, дисертантка типологізує сучасні тревел-медіатексти за форматами представлення інформації.

Цінним вважаємо, що авторка визначає специфіку реалізації референтних авторських інтенцій, від яких залежить правдивість відтворення нових географічних просторів. Дисертантка доводить, що трансформація подорожі закономірно корелює з авторським розумінням світу, орієнтирами, поглядами самого мандрівника та його орієнтація на світогляд, цінності реципієнта.

Не менш цікавим вважаємо дослідження концепту «свій»–«інший» у тревел-медіатекстах. Дисертантка обґрунтовує, чому саме обирає таку опозицію і відмовляється від опозиції «свій»–«чужий» чи припускає її пом'якшення.

Усі наведені в роботі положення підкріплені прикладами, з метою візуалізації отриманих результатів використовуються діаграми. Структура роботи – чітка й логічна, дисертація складається зі вступу, трьох розділів, розбитих на шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел, додатку, що забезпечує повне та всебічне розкриття теми.

Із огляду на все вищезазначене, структура й обрані теоретико-методологічні підходи дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни не викликають заперечень і засвідчують достовірність і глибину обґрунтування наукових положень.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Одержані результати дослідження Кривки Елеонори Тиберіївни мають важливе теоретичне і практичне значення у галузі соціальних комунікацій. Зокрема, отримані результати можуть використовуватися для розробки монографій, навчально-методичних рекомендацій, підручників, посібників із низки журналістикознавчих дисциплін, що засвідчує теоретичну значущість роботи. Практичні результати можуть використовуватися в навчальному процесі ЗВО у межах дисциплін «Сучасний медіатекст», «Публіцистика», «Художньо-публіцистична журналістика», «Теорія і методика журналістської творчості», «Конвергентні медіа», «Медіатехніки та медіатехнології» та ін. Також напрацювання дисертантки будуть корисними практикам медійної діяльності, оскільки спрямовані на поліпшення якості творчого медіапродукту.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях.

Основні положення дисертації викладено в 9 наукових працях, із яких 4 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 1 стаття в іноземному виданні, а також 1 додаткова публікація в журналі, який не є фаховим виданням та 2 статті у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз даних, написаних у співавторстві. 3 статті у фахових виданнях, рекомендованих МОН України опубліковано одноосібно.

Отже, апробація наукових положень дисертаційного дослідження підтверджує наукову цінність та актуальність представленої до захисту роботи для журналістикознавства та соціальної комунікативістики.

Відсутність (наявність) порушень академічної доброчесності.

За результатами перевірки та аналізу тексту дисертаційного дослідження не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації (Протокол перевірки роботи на плагіат системою Unicheck від 25.11.2022 р.). Запозичення, виявлені у роботі, оформлені коректно і не мають ознак плагіату, посилання внесені у список використаних джерел.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи наукове й практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання, які більшою мірою мають рекомендаційний характер:

1. У результаті аналізу мультимедійних сучасних тревел-медіатекстів за періодами було визначено причини, специфіку та охоплення авторами-мандрівниками певного географічного простору. На нашу думку, доцільно було б звернути увагу на особливість подання гетерогенної інформації та типологізацію визначальних структурно-композиційних чинників медіатекстів конкретного періоду.

2. Говорячи про інтермедіальну модель, дисертантка зазначає, що взаємодія різних художніх кодів у сучасних тревел-медіатекстах простежується на двох рівнях: експліцитному, коли візуальний контент представлено різними жанровими одиницями, та імпліцитному, коли зображення мандрівного простору і всього, що з ним пов'язано, є прихованим (с. 102). Нам видається доречним проведення кількісного обрахунку представлення цих рівнів у текстах різних періодів.

3. Формування концептуальної картини світу у сучасних тревел-медіатекстах, як указує дисертантка у п. 3.2, відбувається у географічній, соціальній, соціокультурній, етнічній, національній та інших площинах. Доцільно було б дослідити, як формується когнітивна, мовна, національна тощо картини світу у досліджуваних сучасних тревел-медіатекстах.

Однак висловлені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

Загальна оцінка роботи, її відповідність встановленим вимогам.

У цілому дисертація Кривки Елеонори Тиберіївни «Сучасний тревел-медіатекст в українському інфопросторі: тематика, формат, контент» є актуальним і ґрунтовним дослідженням, чітко структурованим і виконаним на високому науковому рівні.

Представлена до розгляду робота демонструє оригінальний підхід автора до розкриття теми, продуманість у формулюванні висновків.

На підставі зазначеного констатуємо, що за своїм науковим рівнем, актуальністю порушеної проблеми, обсягом, структурою, ґрунтовністю аналізу та інтерпретацією наукових даних робота цілком відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44., а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 06 Журналістика зі спеціальності 061 Журналістика.

Рецензент:

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
доцент кафедри журналістики та філології
Сумського державного університету

Тетяна КОВАЛЬОВА

